

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dn.07.06.2004 r.

RKT-61-37/04/MF

DECYZJA Nr RKT-29/2004

I Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej ul. Wrocławska 2 44-335 Jastrzębie - Zdrój,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, bezprawne działanie Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej z siedzibą w Jastrzębiu - Zdroju, polegające na tym, że:

- 1) w *umowie sprzedaży ciepła Nr* zawieranej z odbiorcami indywidualnymi nie określono:
 - a) terminu rozpoczęcia dostarczania ciepła do obiektów oraz szczegółowych warunków ustalania terminów rozpoczynania i przerywania dostarczania ciepła w celu ogrzewania i dla innych potrzeb, co stanowi naruszenie § 12 pkt 2 lit. d rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 72, poz. 845),
 - b) praw i obowiązków stron, co stanowi naruszenie § 12 pkt 4 w/w rozporządzenia,
 - c) odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za:
 - przekroczenie zamówionej mocy cieplnej lub obliczeniowego natężenia przepływu nośnika ciepła, dopuszczalnych odchyłeń od parametrów nośnika ciepła oraz dopuszczalnych przerw i ograniczeń w dostarczaniu ciepła,
 - niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców,
 - nielegalny pobór ciepła,
 - zwrot zanieczyszczonego nośnika ciepła lub jego kradzież,co stanowi naruszenie § 12 pkt 8 w/w rozporządzenia,
 - d) standardów jakościowych obsługi odbiorców, co stanowi naruszenie § 12 pkt 9 w/w rozporządzenia,
 - e) bonifikat, upustów i opłat z tytułu niedotrzymania przez strony warunków umowy, co stanowi naruszenie § 12 pkt 10 lit. c w/w rozporządzenia

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

II. Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy

konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej ul. Wrocławska 2 44-335 Jastrzębie - Zdrój,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, bezprawne działanie Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej z siedzibą w Jastrzębiu - Zdroju, polegające na tym, iż § 6.3.3 umowy sprzedaży ciepła Nr zawieranej z odbiorcami indywidualnymi stanowi, że „*Wstrzymanie dostarczania ciepła może nastąpić po upływie 14 dni od ustalonego przez Sprzedającego terminu uregulowania zaległych należności za dostarczane ciepło, określonego w doręczonym Kupującemu wezwaniu do zapłaty*”, co stanowi naruszenie art. 6 ust. 3 a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (tekst. jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 153, poz. 1504 z późn. zm.)

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

III. Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przeciwko Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej ul. Wrocławska 2 44-335 Jastrzębie - Zdrój,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, działanie Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej z siedzibą w Jastrzębiu - Zdroju polegające na stosowaniu w *umowie sprzedaży ciepła Nr* zawieranej z odbiorcami indywidualnymi postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. tj.: „*spory wynikające z nieprzestrzegania warunków niniejszej umowy rozstrzygane będą przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki lub Sąd Powszechny właściwy dla miejsca zawarcia umowy.*”

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

IV Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej ul. Wrocławska 2 44-335 Jastrzębie - Zdrój,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, bezprawne działanie Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej z siedzibą w Jastrzębiu - Zdroju, polegające na tym, że w *umowie o przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej* zawieranej z konsumentami nie określono:

- odpowiedzialności stron za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie, co stanowi naruszenie § 9 pkt 8 lit a rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 72, poz. 845)

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

V. Na podstawie art. 23c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej ul. Wrocławska 2 44-335 Jastrzębie - Zdrój, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów:

- a) w celu wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, polegające na umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami, wszystkich informacji o których mowa w § 12 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 72, poz. 845),
- b) w celu wykonania nakazu określonego w pkt II sentencji niniejszej decyzji, polegające na umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami informacji zgodnych z zapisem art. 6 ust. 3 a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (tekst. jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 153, poz. 1504 z późn. zm.),
- c) w celu wykonania nakazu określonego w pkt III sentencji niniejszej decyzji, polegające na zaniechaniu stosowania w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami niedozwolonego postanowienia umownego zacytowanego w pkt III sentencji decyzji,
- d) w celu wykonania nakazu określonego w pkt IV sentencji niniejszej decyzji, polegające na umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów o przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej zawieranych z konsumentami wszystkich informacji, o których mowa w § 9 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 72, poz. 845).

VI. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

postanawia się zobowiązać Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej ul. Wrocławska 2 44-335 Jastrzębie - Zdrój do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 27 PLN (słownie złotych: dwadzieścia siedem).

Uzasadnienie

W okresie od 19.08.2003r. do 08.10.2003r. przeprowadzone zostało w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej Organem Antymonopolowym) postępowanie wyjaśniające w sprawie ustalenia czy Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej z

siedzibą Jastrzębiu – Zdroju stosuje we wzorcach umownych zawieranych z konsumentami postanowienia mogące nosić znamiona niedozwolonych postanowień umownych.

Ponieważ analiza dokumentów i informacji zebranych w toku tego postępowania wyjaśniającego dała podstawę do przyjęcia, iż w opisaniej sprawie mogło nastąpić naruszenie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej dalej ustawą antymonopolową), w dniu 26.02.2004r. wszczęto z urzędu postępowanie w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w związku z podejrzeniem podejmowania przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej z siedzibą Jastrzębiu – Zdroju (zwane dalej PEC) bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (karty nr 1-2).

W odpowiedzi na zarzuty zawarte w postanowieniu o wszczęciu postępowania PEC stwierdziło (karta nr 25), że w 2003r. uzyskało informację, że zostanie zmienione rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (zwane dalej rozporządzeniem przyłączeniowym). W związku z tym, że PEC zaopatruje dużą liczbę odbiorców w ciepło (około umów indywidualnych) wstrzymało się z dostosowaniem treści umów o przyłączenie oraz sprzedaży ciepła do wymogów nowych regulacji prawnych. Obecnie przedsiębiorstwo zapoznało się z treścią projektu nowego rozporządzenia i w związku z tym wprowadzi do swoich umów wszystkie zasady określone w nowym rozporządzeniu.

Z uwagi na wielkość potrzebnych zmian w umowach, konieczność osiągnięcia porozumienia z odbiorcami, jak również umożliwienie im wcześniejszego zapoznania się z nowymi umowami i potrzebą wydrukowania (...) umów, PEC przewiduje zakończenie procesu przygotowania i wprowadzenia w życie nowych umów na początek sezonu grzewczego 2004/2005.

Organ Antymonopolowy ustalił i zważył co następuje.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 23 a ust. 2 stanowi, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. Brak cech bezprawności winien, w myśl art. 6 K.c., wykazać przedsiębiorca (Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwaji, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 – 118).

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

I.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 ustawy Prawo energetyczne dostarczanie paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła odbywa się na podstawie umowy sprzedaży lub umowy przesyłowej. Umowy powinny uwzględniać zasady określone w ustawie i warunki ustalone w koncesjach oraz zawierać co najmniej:

- 1) umowa sprzedaży – postanowienia dotyczące: ilości sprzedaży paliw gazowych, energii elektrycznej albo ciepła w podziale na okresy umowne, sposobu ustalania cen i warunków wprowadzania ich zmian, sposobu rozliczeń, odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, okresu jej obowiązywania i warunków rozwiązania.

Przedsiębiorstwo energetyczne może zawierać z odbiorcą, któremu dostarcza paliwa gazowe, energię elektryczną lub ciepło na podstawie cen i stawek opłat ustalonych w taryfie, jedną umowę zawierającą postanowienia umowy sprzedaży i umowy przesyłowej.

Art. 9 ustawy Prawo energetyczne zawiera delegację dla ministra właściwego do spraw gospodarki do wydania rozporządzenia, które powinno m.in. określać podstawowe elementy umowy o przyłączenie, umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usług przesyłowych. W oparciu o w/w upoważnienie wydane zostało rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców, które w § 12 określa niezbędne elementy umowy sprzedaży ciepła.

Zgodnie z poglądami doktryny „wydaje się ze wszech miar celowe, aby przedsiębiorstwa energetyczne posługiwały się wzorcami umów, bowiem trudno sobie wyobrazić, aby przykładowo wszelkie postanowienia każdej umowy (...) były indywidualnie negocjowane. Wzorzec umowy powinien zawierać te wszystkie elementy, o których mowa w Ustawie lub przepisach wykonawczych do Ustawy oraz innych obowiązujących przepisach prawa”¹. oraz „(...) w zakresie samego tylko obrotu ciepłem przepisy wydane na podstawie art. 9 ustawy wyróżniają przedsiębiorstwa ciepłownicze, przedsiębiorstwa wytwórcze oraz przedsiębiorstwa obrotu ciepłem. Przepisy te określają wiele nie określonych ustawowo zagadnień, które powinny być uwzględnione w umowie, w tym także szczegółowo prawa i obowiązki stron”².

Z powyższego wynika, że umowy zawierane przez przedsiębiorstwa ciepłownicze z konsumentami powinny zawierać elementy określone w art. 5 ustawy Prawo energetyczne oraz w § 12 rozporządzenia przyłączeniowego. Wspomniane przepisy szczegółowo regulują obowiązki dostawcy ciepła w stosunku do klientów korzystających z jego usług. Ponadto w/w przepisy określają niezbędne elementy umowy sprzedaży ciepła. Określają one obowiązki i prawa stron takiej umowy. Celem wprowadzenia do przedmiotowej ustawy i rozporządzeń wykonawczych szczegółowych zapisów nakładających na przedsiębiorstwa ciepłownicze określone obowiązki było zapewnienie konsumentom (odbiorcom) należytej ochrony przed silniejszą stroną umowy, jaką jest dostawca ciepła. Świadczy o tym bezwzględnie wiążący charakter tych przepisów. Analiza *umów sprzedaży ciepła Nr ...* zawieranych przez PEC z konsumentami w oparciu o stosowany wzorzec umowny stanowi podstawę do przyjęcia następujących ustaleń (karty nr 10-12, 15-17)

¹ J. Baehr, E. Stawicki „Prawo energetyczne. Komentarz.” Fundusz Współpracy Cooperation Fund, Program SEW & Międzykomunalna Spółka Akcyjna MUNICIPIUM Warszawa 1999, str. 43

² Ibidem str. 46

a) W w/w umowach nie określono terminu rozpoczęcia dostarczania ciepła do obiektów oraz szczegółowych warunków ustalania terminów rozpoczynania i przerywania dostarczania ciepła w celu ogrzewania i dla innych potrzeb, co stanowi naruszenie § 12 pkt 2 lit. d rozporządzenia przyłączeniowego.

W § 2 ust. 4 umowy sprzedaży ciepła stwierdzono (karty nr 10 verte i 15 verte):

„Termin rozpoczęcia i przerywania dostarczania ciepła na cele centralnego ogrzewania ustala Sprzedający na pisemny wniosek Kupującego w następującym trybie:

- *na wniosek złożony w dniu roboczym rozpoczęcie (przerwanie) nastąpi zgodnie z § 27 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia ministra Gospodarki z dnia 11.08.2000r. (Dz.U. Nr 72, poz. 845),*
- *na wniosek złożony w dniu wolnym od pracy rozpoczęcie (przerwanie) nastąpi w pierwszym dniu roboczym następującym po dniu wolnym zgodnie z wyżej cytowanym § 27 ust. 2 pkt 3, pod warunkiem, że suma mocy zamówionej we wnioskach Kupujących stanowi 50% mocy zamówionej danego źródła.”*

Przedmiotowy zapis należy uznać za niewystarczający. § 27 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia przyłączeniowego stanowi, że rozpoczęcie i przerywanie dostarczania ciepła w celu ogrzewania i wentylacji powinno nastąpić nie później niż w ciągu 12 godzin od złożenia wniosku przez odbiorcę. W umowach sprzedaży ciepła stosowanych przez PEC nie określono terminu rozpoczęcia dostarczania ciepła do obiektów oraz szczegółowych warunków ustalania terminów rozpoczynania i przerywania dostarczania ciepła w celu ogrzewania i dla innych potrzeb, tylko nastąpiło w tym zakresie odesłanie do przepisów rozporządzenia przyłączeniowego.

Przepisy rozporządzenia przyłączeniowego wprost stanowią jakie elementy powinna zawierać umowa sprzedaży ciepła i mają one charakter bezwzględnie obowiązujący. Prawodawca przesądził, że konsument pewne informacje (określone w § 12 rozporządzenia przyłączeniowego) winien otrzymać bezpośrednio w dokumencie umownym, tak aby ich poszukiwanie było ograniczone do niezbędnego minimum. Przyjęcie rozwiązania przeciwnego tj. takiego w którym wymagane w umowie informacje nie byłyby w niej umieszczone, a w tym zakresie możliwym byłoby odesłanie do innych aktów (np. przepisów obowiązującego prawa) przekreśliłoby sens umieszczenia w § 12 rozporządzenia przyłączeniowego obowiązków ciężących na przedsiębiorstwach ciepłowniczych odnośnie treści zawieranych umów. Stąd należy przyjąć, że w/w przepis § 12 rozporządzenia przyłączeniowego określa minimalną treść dokumentu umownego i ogranicza możliwość odmiennego formułowania umów przez przedsiębiorstwa ciepłownicze.

W związku z powyższym wskazanie przez PEC w umowie sprzedaży ciepła zwieranej z konsumentami, iż rozpoczęcie (przerwanie) dostaw ciepła nastąpi zgodnie z przepisami rozporządzenia wykonawczego stanowi naruszenie prawa, ponieważ odbiorca w chwili zawierania, jak i realizacji umowy nie jest w stanie faktycznie dowiedzieć się kiedy i w jakich okolicznościach nastąpi rozpoczęcie i zakończenie dostawy ciepła.

W związku z tym w wyżej opisanym zakresie spełniona została przesłanka bezprawności w działaniu PEC.

b) § 12 pkt 4 rozporządzenia przyłączeniowego stanowi, że umowa sprzedaży ciepła powinna określać prawa i obowiązki stron umowy.

§ 13 w/w rozporządzenia w pkt 1 i 2 szczegółowo wymienia obowiązki przedsiębiorstw ciepłowniczych i przedsiębiorstw obrotu ciepłem, natomiast w pkt 3 zawarty jest katalog obowiązków ciężących na odbiorcy ciepła.

Szczegółowe uregulowanie w umowie sprzedaży ciepła praw i obowiązków jej stron ma istotne znaczenie dla stron umowy, a w szczególności dla konsumenta, który nie prowadzi w sposób profesjonalny działalności gospodarczej. Po pierwsze konsument wiedząc jakie obowiązki ciążyą na przedsiębiorstwie ciepłowniczym, w trakcie realizacji umowy ma stałą możliwość kontroli, czy te obowiązki są w należyty sposób wykonywane. W przypadku, gdy

przedsiębiorstwo ciepłownicze nie realizuje spoczywających na nim zobowiązań, wówczas konsument w oparciu o treść umowy jest w stanie wymóc na swoim kontrahencie, aby ten w prowadzonej działalności realizował wszystkie należące do niego obowiązki. Po drugie w przypadku, gdy umowa zawiera informacje o obowiązkach należących do konsumenta, jest on w stanie we właściwy sposób wykonywać postanowienia umowy. Należy poinformowany konsument nie jest wówczas narażony na poniesienie sankcji związanych z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy.

W związku z tym, brak w umowie sprzedaży ciepła zawieranej przez PEC z konsumentami informacji o zakresie praw i obowiązków stron umowy wywołuje negatywne skutki po stronie konsumentów, które mogą mieć również dla nich wymiar finansowy.

c) § 12 pkt 8 rozporządzenia przyłączeniowego stanowi, że umowa sprzedaży ciepła powinna zawierać regulacje w zakresie odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za:

- przekroczenie zamówionej mocy cieplnej lub obliczeniowego natężenia przepływu nośnika ciepła, dopuszczalnych odchyłeń od parametrów nośnika ciepła oraz dopuszczalnych przerw i ograniczeń w dostarczaniu ciepła,
- niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców,
- nielegalny pobór ciepła,
- zwrot zanieczyszczonego nośnika ciepła lub jego kradzież.

§ 6 ust. 2 umowy sprzedaży ciepła zawieranej przez PEC z konsumentami (karty nr 11 i 16) zawiera zapis: „*W przypadku niedotrzymania przez strony warunków niniejszej umowy, wysokość opłat ustala się według zasad określonych w rozdziale 4, § 38 do § 45 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 12 października 2000r. (Dz.U. Nr 96 poz. 1053)*”.

Z powyższego wynika, że PEC nie uregulował w umowie kwestii odpowiedzialności stron za niedotrzymanie jej warunków, tylko w tym zakresie zawarł odesłanie do przepisów rozporządzenia wykonawczego do ustawy Prawo energetyczne. Takie rozwiązanie należy uznać za niewystarczające i godzące w interes konsumentów. Jak wskazano to we wcześniejszej części niniejszej decyzji przepisy rozporządzenia przyłączeniowego wprost stanowią jakie elementy powinna zawierać umowa sprzedaży ciepła i przepisy te mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Konsument w oparciu o treść umowy powinien mieć możliwość uzyskania informacji o wszystkich istotnych elementach stosunku zobowiązaniowego. Odsyłanie konsumentów do obowiązujących przepisów rozporządzenia wykonawczego w wielu wypadkach może mieć dla nich charakter uciążliwy i wywoływać negatywne skutki. W przedmiotowej sprawie brak informacji o tym jaką konsument poniesie odpowiedzialność za przekroczenie zamówionej mocy cieplnej lub obliczeniowego natężenia przepływu nośnika ciepła, dopuszczalnych odchyłeń od parametrów nośnika ciepła, nielegalny pobór ciepła, zwrot zanieczyszczonego nośnika ciepła lub jego kradzież powoduje, że nie wie on jakie sankcje grożą mu na wypadek naruszenia postanowień umowy. Zawarcie w/w informacji w umowie w wielu wypadkach skutkuje tym, że konsument posiadając wiedzę o grożącej mu odpowiedzialności powstrzymuje się od działań, które skutkowałyby niedotrzymaniem warunków umowy. Z drugiej strony, precyzyjne uregulowanie w umowie odpowiedzialności PEC za przekroczenie obliczeniowego natężenia przepływu nośnika ciepła, dopuszczalnych odchyłeń od parametrów nośnika ciepła oraz dopuszczalnych przerw i ograniczeń w dostarczaniu ciepła, a także za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców umożliwia konsumentom właściwe dochodzenie ich roszczeń z tytułu naruszenia przez dostawcę ciepła postanowień umowy. Przedmiotowe informacje umożliwiają konsumentom właściwe formułowanie roszczeń w stosunku do PEC.

W tym miejscu należy również dodać, że samo odesłanie przez PEC do przepisów obowiązującego prawa zostało dokonane w sposób niewłaściwy, ponieważ nie wskazano w sposób prawidłowy aktu prawnego do którego nastąpiło odesłanie tzn. nie wskazano jego

nazwy, a tym samym zakresu przedmiotowego jego regulacji, co dodatkowo może wprowadzić konsumentów w błąd.

Stąd też odesłanie w umowie w przedmiotowym zakresie do *rozdziału 4, § 38 do § 45 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 12 października 2000r. (Dz.U. Nr 96 poz. 1053)* stanowi naruszenie prawa, ponieważ umowa sprzedaży ciepła wprost powinna regulować odpowiedzialność stron za niedotrzymanie jej warunków.

d) § 12 pkt 9 rozporządzenia przyłączeniowego wymaga, aby w umowie sprzedaży ciepła określone zostały standardy jakościowe obsługi odbiorców.

W umowie sprzedaży ciepła zawieranej przez PEC z konsumentami zawarto zapis § 6 ust. 1 (karty nr 11 i 16) zgodnie z którym „*W niniejszej umowie przyjęto standardy jakościowe obsługi Odbiorców określone w rozdziale 6, § 26 do § 31 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. (Dz.U. Nr 72, poz. 845)*”.

§ 26 – 31 rozdziału 6 rozporządzenia przyłączeniowego określają standardy jakościowe obsługi odbiorców. Przepisy powyższe w precyzyjny sposób wskazują na jakich zasadach powinna następować dostawa ciepła do odbiorców oraz jakie z tego tytułu spoczywają obowiązki na przedsiębiorstwie ciepłowniczym. W tym miejscu należy odwołać się do ustaleń poczynionych w uzasadnieniu do pkt I c niniejszej decyzji i stwierdzić, że odesłanie w umowie do przepisów wykonawczych do ustawy Prawo energetyczne w zakresie standardów jakościowych obsługi odbiorców jest niewystarczające. Dokument umowny powinien zawierać wszystkie informacje określone w § 12 rozporządzenia przyłączeniowego i odesłanie do obowiązujących przepisów prawa należy uznać za niewystarczające. Brak informacji w umowie o standardach jakościowych obsługi odbiorców godzi w interesy konsumentów, ponieważ w oparciu o treść umowy nie są oni w stanie ustalić, na jakich warunkach przedsiębiorstwo ciepłownicze jest zobowiązane dostarczać ciepło do odbiorców i jakie z tego tytułu ciężą na nim obowiązki. Tym samym, konsumenci nie wiedzą jakie zachowania PEC zgodnie z obowiązującą umową będą mogły być ocenione jako nie spełniające obowiązujących standardów i tym samym w których sytuacjach konsumenci będą mogli występować z roszczeniami w stosunku do dostawcy ciepła.

Ponadto odesłanie przez PEC do przepisów obowiązującego prawa zostało dokonane niewłaściwie, ponieważ nie wskazano w sposób prawidłowy aktu prawnego do którego nastąpiło odesłanie tzn. nie wskazano jego nazwy, a tym samym zakresu przedmiotowego jego regulacji, co dodatkowo może wprowadzić konsumentów w błąd.

W związku z faktem, że przepisy rozporządzenia przyłączeniowego wprost stanowią jakie elementy powinna zawierać umowa sprzedaży ciepła, odesłanie w umowie w przedmiotowym zakresie do przepisów rozporządzenia wykonawczego stanowi naruszenie prawa.

e) W umowie sprzedaży ciepła zawieranej przez PEC z konsumentami nie zawarto regulacji dotyczących bonifikat, upustów i opłat z tytułu niedotrzymania przez strony warunków umowy, co może stanowić naruszenie § 12 pkt 10 lit. c rozporządzenia przyłączeniowego.

W w/w umowie w § 6 ust. 2 stwierdzono (karty nr 11 i 16), że „*W przypadku niedotrzymania przez strony warunków niniejszej umowy, wysokość opłat ustala się według zasad określonych w rozdziale 4, § 38 do § 45 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 12 października 2000r. (Dz.U. Nr 96 poz. 1053)*”.

Przedmiotowy zapis należy uznać za niewystarczający, ponieważ jak szczegółowo wykazano w uzasadnieniu zawartym we wcześniejszej części niniejszej decyzji, umowa sprzedaży ciepła powinna zawierać wszystkie elementy określone przez rozporządzenie przyłączeniowe. Brak informacji o wysokości bonifikat, upustów i opłat z tytułu niedotrzymania przez strony warunków umowy godzi w interesy konsumentów, będących słabszą stroną umowy. Po pierwsze w oparciu o treść umowy konsumenci nie posiadają informacji w jakiej wysokości bonifikat, upustów i opłat mogą żądać w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo ciepłownicze nie

wywiązuje się w sposób należyty z realizacji postanowień umowy. Po drugie nie wiedzą również, jakie opłaty będą zobowiązani uiścić w wypadku, gdy samemu nie przestrzegają warunków umowy. Brak tych informacji może więc w istotny sposób godzić w interesy ekonomiczne konsumentów, którzy zawarli umowy sprzedaży ciepła z PEC.

W związku z tym, że przepisy rozporządzenia przyłączeniowego precyzyjnie określają jakie elementy powinna zawierać umowa sprzedaży ciepła, odesłanie w umowie w przedmiotowym zakresie do przepisów rozporządzenia wykonawczego stanowi naruszenie prawa.

Zawieranie przez PEC umów z konsumentami, które nie zawierają wszystkich informacji, o których mowa w rozporządzeniu przyłączeniowym, jest niezgodne z nim i należy uznać za bezprawne. Spełniona, więc została pierwsza przesłanka konieczna do uznania zachowania PEC (opisanego w pkt a, b, c, d i e powyżej) za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Drugą przesłanką, której wykazanie jest niezbędne dla stwierdzenia, że przedsiębiorca stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów jest ustalenie, iż jego bezprawne działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Ustawa antymonopolowa reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów dotyczy nieokreślonego ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ustawa antymonopolowa w odniesieniu do konsumentów chroni ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym.

Zdaniem Organu Antymonopolowego zakwestionowane w przedmiotowej decyzji działanie przedsiębiorcy - polegające na nie podawaniu w zawieranych umowach sprzedaży ciepła wszystkich informacji, które zgodnie z rozporządzeniem przyłączeniowym powinny zawierać - godzi w interes konsumentów. Niepodanie w umowie informacji o:

- terminie rozpoczęcia dostarczania ciepła do obiektów oraz szczegółowych warunków ustalania terminów rozpoczynania i przerywania dostarczania ciepła w celu ogrzewania i dla innych potrzeb,
- prawach i obowiązkach stron,
- odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy,
- standardach jakościowych obsługi odbiorców,
- bonifikatach, upustach i opłatach z tytułu niedotrzymania przez strony warunków umowy,

może doprowadzić do niekorzystania przez konsumentów ze swoich praw, ale również do niewywiązywania się z obowiązków. Dodatkowo nie podanie w/w informacji może doprowadzić, do nieegzekwowania zachowań, które wymuszają przepisy prawa energetycznego na profesjonalistach np. w zakresie odpowiedzialności za niedotrzymanie standardów jakościowych. W niniejszej sprawie został naruszony interes konsumentów – zaopatrywanych w ciepło przez PEC, którzy zawarli umowy sprzedaży ciepła. Tak więc, brak w umowach wszystkich informacji, o których mowa w rozporządzeniu przyłączeniowym, a także podanie części informacji w nieodpowiedni sposób narusza zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie antymonopolowej, mających na celu ochronę konsumentów.

W przedmiotowej sprawie zaistniały łącznie obie przesłanki konieczne do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów – bezprawne działanie przedsiębiorcy i naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

Stąd należało orzec jak w punkcie I sentencji decyzji.

II. PEC w zawieranych z konsumentami *umowach sprzedaży ciepła* Nr ... w § 6.3.3 zawarł zapis zgodnie z którym „*Wstrzymanie dostarczania ciepła może nastąpić po upływie 14 dni*

od ustalonego przez Sprzedającego terminu uregulowania zaległych należności za dostarczane ciepło, określonego w doręczonym Kupującemu wezwaniu do zapłaty” (karty nr 11 i 16).

Art. 6 ust. 3 a ustawy Prawo energetyczne stanowi, że przedsiębiorstwa energetyczne mogą wstrzymać dostarczanie ciepła w przypadku, gdy odbiorca zwleka z zapłatą za pobrane ciepło albo świadczone usługi co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności, pomimo uprzedniego powiadomienia na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności.

Z powyższych zapisów wynika, że zapisy umowy umożliwiające PEC wstrzymanie dostaw ciepła z powodu nieuregulowania należności są bardziej rygorystyczne w stosunku do odbiorców, niż bezwzględnie obowiązujące przepisy ustawy Prawo energetyczne w tym zakresie. PEC w przedmiotowych umowach zagwarantowało sobie możliwość przerywania dostawy ciepła do odbiorcy w sytuacji, gdy nie uiszczy on należności za ciepło w terminie 14 dni od ustalonego przez Sprzedającego terminu uregulowania zaległych należności za dostarczane ciepło, określonego w doręczonym Kupującemu wezwaniu do zapłaty.

Jak wskazano to powyżej ustawodawca przewidział możliwość wstrzymania dostaw ciepła w sytuacji, gdy odbiorca zwleka z zapłatą co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności. Stąd też należy stwierdzić, że PEC w umowach z konsumentami w znaczny sposób skróciło termin zwłoki konsumenta z zapłatą po upływie którego jest uprawnione do przerywania dostaw ciepła. W istocie, zgodnie z treścią umowy, jakakolwiek zwłoka konsumenta w zapłacie uprawnia PEC do podjęcia działań zmierzających do wstrzymania dostaw ciepła, ponieważ nie określono w umowie okresu po upływie którego takie działania mogą zostać podjęte. Przykładowo można wskazać, że już kilkudniowe opóźnienie konsumenta z zapłatą należności za dostarczone ciepło może spowodować podjęcie przez PEC działań zmierzających do wstrzymania dostaw ciepła, co jak wskazano powyżej sprzeczne jest z wolą ustawodawcy, który wyznaczył w tym zakresie okres co najmniej miesiąca.

Stąd też działania PEC w tym względzie należy uznać za bezprawne, ponieważ powyżej wskazane zapisy zawarte w umowach umożliwiają PEC wstrzymanie dostaw ciepła w terminach wcześniejszych niż pozwalają na to przepisy ustawy Prawo energetyczne. W niniejszej sprawie został naruszony interes konsumentów – zaopatrywanych w ciepło przez PEC, którzy zawarli umowy sprzedaży ciepła zawierające w/w zapisy.

Stąd też powyższe działanie narusza zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie antymonopolowej, mających na celu ochronę konsumentów. Spełnione zostały więc obydwie przesłanki, konieczne do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Stąd orzeczono jak w pkt II sentencji niniejszej decyzji.

III. W umowie sprzedaży ciepła Nr zawieranej z odbiorcami indywidualnymi PEC zawarło zapis zgodnie z treścią którego, „spory wynikające z nieprzestrzegania warunków niniejszej umowy rozstrzygane będą przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki lub Sąd Powszechny właściwy dla miejsca zawarcia umowy”, który został wpisany do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. (karty nr 11 verte i 16 verte).

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 31 stycznia 2003r. (sygn. akt XVII Amc 31/02) w sprawie z powództwa Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Słupcy przeciwko Sławomirowi Braszka prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane „REMO-BUD” w Gnieźnie uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„Wszelkie spory wynikłe na tle zawartej umowy podlegają wyłączności sądu powszechnego dla siedziby firmy przyjmującej zamówienie”. Postanowienie to zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 30 czerwca 2003r.

W/w Sąd wyrokiem z dnia 4.06.2003r. (sygn. akt XVII Amc 60/02) z powództwa Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Bartoszycach przeciwko Europejskiemu Funduszowi Budowlanemu Sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„Strony niniejszej umowy zobowiązują się do dołożenia wszelkich starań w celu polubownego rozstrzygnięcia ewentualnych sporów. Sądem właściwym do rozstrzygnięcia będzie sąd miejsca siedziby EFB”. Postanowienie to zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 14.08.2003r.

Ponadto w/w Sąd wyrokiem z dnia 27 czerwca 2003r. (sygn. akt XVII Amc 50/01) z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Międzynarodowej Korporacji Gospodarczej „InCo” Sp. z o.o. z siedzibą w Tychach, uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„(...) Sprawy wymagające rozstrzygnięcia sądowego będą prowadzone przed Sądem Rejonowym w Tychach lub przed Sądem Okręgowym w Katowicach.”. Postanowienie to zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 14.08.2003r.

Określenia stosowane przez PEC i określenia zamieszczone w jawnym rejestrze są określeniami podobnymi, albowiem wskazują konsumentowi jaki sąd jest właściwy do rozstrzygnięcia sporów. W przedmiotowej sprawie stosowany w umowach zawieranych z konsumentami zapis może wyłączać rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy miejscowo w przypadku, gdy miejsce zamieszkania lub siedziby konsumenta oraz PEC będą inne niż miejsce zawarcia umowy. Z tego względu konsument może być zmuszony do prowadzenia procesu w miejscu zawarcia umowy. Z kolei miejsce to może zostać ustalone dowolnie, co będzie skutkowało koniecznością prowadzenia przez konsumenta procesu w znacznej odległości od miejsca jego zamieszkania. Siedziba PEC znajduje się w Jastrzębiu – Zdroju, natomiast miejsca zamieszkania konsumentów z którymi PEC podpisuje umowy oraz miejsca wykonania umów zlokalizowane są również w innych gminach np. Racibórz. Same umowy zawarte z konsumentami nie określają miejsca ich zawarcia. Stąd też w przypadku zarówno zawarcia umowy w miejscu siedziby PEC, jak i miejscu zamieszkania konsumentów, konsumenci mają ograniczoną możliwość wytoczenia powództwa zgodnie z właściwością przemienną określoną w k.p.c.

Umieszczenie w/w zapisów w jawnym rejestrze skutkuje tym, że z datą dokonania wpisu zabronione jest stosowanie niedozwolonych postanowień wzorców umów. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Sąd dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ k.p.c.), spełniają one funkcję podobną do przepisów prawa. W przedmiotowej sprawie porównywane postanowienia nie brzmią literalnie tak samo, jednak w taki sam sposób ograniczają możliwość wyboru sądu właściwego do rozstrzygnięcia sporów. Takie narzucenie sądu jest sprzeczne z regulacjami k.p.c. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o

dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

Pomimo faktu, iż porównywane postanowienia nie brzmią literalnie tak samo, to w bardzo podobny sposób ograniczają możliwość wyboru sądu, który będzie właściwy do rozstrzygania sporów pomiędzy stronami umowy. Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można przyjąć, iż zacytowane postanowienia w swej treści są tożsame i wyczerpują treść niedozwolonego postanowienia umownego zdefiniowanego w art. 385³ pkt 23 k.c., za które uważa się postanowienie narzucające rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy. Zapisy te wyłączają rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy według właściwości przemiennej, w świetle art. 27, 30, 33, 34, 35 i 36 k.p.c.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w rozdziale III stanowi o zakazie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zgodnie z art. 23 a przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Mając na względzie zapis art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w niniejszej sprawie wykazano, że umowy stosowane przez PEC zawierają postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Stąd też, działania PEC w tym zakresie należy ocenić jako bezprawne działanie godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Stąd należało orzec jak w pkt III sentencji niniejszej decyzji.

IV. Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

W oparciu o upoważnienie wynikające z art. 9 ustawy Prawo energetyczne wydane zostało rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców, które w § 9 określa niezbędne elementy umowy o przyłączenie.

Jak w skazano to w uzasadnieniu do pkt I sentencji niniejszej decyzji, zgodnie z poglądami doktryny wzorce umowne (w oparciu o które zawierane są umowy z konsumentami) stosowane przez przedsiębiorstwa ciepłownicze powinny zawierać wszystkie elementy, o których mowa w ustawie Prawo energetyczne, przepisach wykonawczych do tej ustawy oraz innych obowiązujących przepisach prawa.

Z powyższego wynika, że umowy o przyłączenie zawierane przez przedsiębiorstwa ciepłownicze z konsumentami powinny zawierać elementy określone w § 9 rozporządzenia przyłączeniowego. Wspomniane przepisy szczegółowo regulują prawa i obowiązki stron takiej umowy. Celem wprowadzenia do przedmiotowej ustawy i rozporządzeń wykonawczych szczegółowych zapisów nakładających na dostawców ciepła określone obowiązki było zapewnienie konsumentom (odbiorcom) należytej ochrony przed silniejszą stroną umowy, jaką jest dostawca ciepła. Świadczy o tym bezwzględnie wiążący charakter tych przepisów.

Analiza umów o przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej zawieranych z konsumentami (karty nr 13, 23) stanowi podstawę do przyjęcia twierdzenia, że w umowie tej nie określono:

- odpowiedzialności stron za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie, co może stanowić naruszenie § 9 pkt 8 lit a rozporządzenia przyłączeniowego.

§ 9 pkt 8 rozporządzenia przyłączeniowego stanowi, że umowa o przyłączenie powinna określać odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za opóźnienie terminu: realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie, rozpoczęcia dostarczania ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem oraz rozpoczęcia odbioru ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem.

PEC w § 10 umowy o przyłączenie częściowo określił odpowiedzialność za niedotrzymanie przez strony warunków umowy tzn. odpowiedzialność PEC za nie rozpoczęcie dostarczania ciepła w terminie umownym oraz odpowiedzialność odbiorcy ciepła za nie rozpoczęcie odbioru ciepła.

Z powyższego wynika, że PEC opracowując wzór umowy o przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej i zawierając w oparciu o ten wzór umowy z konsumentami nie określił w nim odpowiedzialności stron za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie. Co prawda, w § 13 umowy o przyłączenie stwierdzono, że w sprawach nie uregulowanych umową obowiązują przepisy kodeksu cywilnego, ustawy Prawo energetyczne oraz rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy, jednakże takie zachowanie należy ocenić za niewystarczające. Przepisy rozporządzenia przyłączeniowego wprost stanowią, jakie elementy powinna zawierać umowa o przyłączenie i mają one charakter bezwzględnie obowiązujący. Prawodawca przesądził, że konsument pewne informacje (określone w § 9 rozporządzenia przyłączeniowego) winien otrzymać bezpośrednio w dokumencie umownym, tak aby ich poszukiwanie było ograniczone do niezbędnego minimum. Przyjęcie rozwiązania przeciwnego tj. takiego w którym wymagane w umowie informacje nie byłyby w niej umieszczone, a w tym zakresie możliwym byłoby odesłanie do innych aktów (np. przepisów obowiązującego prawa) przekreśliłoby sens umieszczania w § 9 rozporządzenia przyłączeniowego obowiązków ciążących na przedsiębiorstwach ciepłowniczych odnośnie treści zawieranych umów. Stąd należy przyjąć, że w/w przepis § 9 rozporządzenia przyłączeniowego określa minimalną treść dokumentu umownego i ogranicza możliwość odmiennego formułowania umów przez przedsiębiorstwa ciepłownicze. W związku z tym, że umowa o przyłączenie nie zawiera wszystkich elementów wymaganych przepisami prawa zachowanie PEC należy uznać za bezprawne.

Drugą przesłanką, której wykazanie jest niezbędne dla stwierdzenia, iż przedsiębiorca stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów jest ustalenie, iż jego bezprawne działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów. Zbiorowy interes konsumentów dotyczy nieokreślonego ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Zdaniem Organu Antymonopolowego zakwestionowane w przedmiotowej decyzji działanie przedsiębiorcy - polegające na nie podawaniu w zawieranych umowach o przyłączenie informacji o odpowiedzialności stron za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie, które zgodnie z rozporządzeniem przyłączeniowym powinna zawierać - godzi w interes konsumentów.

Brak w/w informacji może doprowadzić do niekorzystania przez konsumentów ze swoich praw, tzn. konsumenci nie będą świadomi, że w przypadku, gdy przedsiębiorstwo ciepłownicze opóźnia się z terminem realizacji prac określonych w umowie o przyłączenie mogą dochodzić od przedsiębiorstwa określonych należności z tego tytułu. Również w sytuacji, gdy konsument dopuści się zwłoki w realizacji prac pozostających w jego gestii to wówczas nie będzie on świadom, jakiego rodzaju sankcje zostaną na niego nałożone w takim wypadku.

W niniejszej sprawie został naruszony interes konsumentów, którzy zawarli umowy o przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej. Zagrożony został również interes konsumentów – potencjalnych kontrahentów PEC, którzy chcieliby zawrzeć umowy o przyłączenie w przyszłości, ponieważ PEC stosuje wzorce umowne (identyczne dla wszystkich) w oparciu o

które zawiera umowy z konsumentami. Tak więc, brak w umowach wszystkich informacji, o których mowa w rozporządzeniu przyłączeniowym narusza zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie antymonopolowej, mających na celu ochronę konsumentów.

W przedmiotowej sprawie zaistniały łącznie obie przesłanki konieczne do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów – bezprawne działanie przedsiębiorcy i naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

Stąd należało orzec jak w punkcie IV sentencji decyzji.

V. Zgodnie z art. 23c ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w decyzji, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I, II, III i IV sentencji niniejszej decyzji, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów określono, jako polegające na:

- umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami, informacji, o których mowa w § 12 pkt 2 lit. d, pkt 4, 8, 9 i 10 rozporządzenia przyłączeniowego,
- umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami informacji zgodnych z zapisem art. 6 ust. 3 a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne,
- zaniechaniu stosowania w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych zacytowanych w pkt III sentencji niniejszej decyzji,
- umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów o przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej i nie wykonanych w chwili otrzymania niniejszej decyzji zawieranych z konsumentami, informacji, o których mowa w § 9 pkt 8 lit. a rozporządzenia przyłączeniowego.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt V sentencji.

VI. Na podstawie art. 72 ustawy antymonopolowej, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, Organ Antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie przeciwko PEC w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania Organ Antymonopolowy w punktach I, II, III i IV decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej. Kosztami niniejszego postępowania dla Organu Antymonopolowego, są wydatki w wysokości 27 PLN związane z korespondencją pomiędzy Organem Antymonopolowym a przedsiębiorcą. W związku z powyższym postanowiono obciążyć PEC kosztami postępowania w wysokości 27 PLN (słownie złotych: dwadzieścia siedem).

Stąd orzeka się jak w punkcie VI sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Na postanowienie o kosztach zawarte w punkcie VI niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral